

VÍKEND NA MORAVĚ

in.ihned.cz/cr

Ve Vracově můžete navštívit skromné muzeum. Schválně – poznáte, který šátek byl pracovní?

Nečekejte ovšem, že na vás bude čekat vinař v modré zástěře na náměstí. Navštívit lze zdejší vinotéku na náměstí anebo si dohodnout (nejlépe po internetu) návštěvu některého sklípku.

Hotař v kapličce

Od kaple sv. Floriána a Šebestiána, resp. toho, co z ní po zásahu na konci války zbylo, přehlédneme celý Bzenec jako na dlani. Hluboko dole leží kostel, po pravé ruce zámek, kde se v parku kolem starodávne, tisíc let staré lípy procházejí pávi. Mezi tím je náměstí s mariánskou sochou, pod kopcem pak sklípky, vinice a pár kroků pod kaplí i hotařský domek.

Kdo to byl hotař? Muž, který strážil vinice. V Bzenci se volili na sv. Vavřince, nosili typickou uniformu s koženou brašnou přes rameno, dlouhý bič na hůlce, hůl a ručnici, kterou mohli k obraně vinice použít. Vinařské právo bylo tvrdé. Od domku, který vypadá jako kaplička a stejně tak se i nazývá, měl hlídač záviděníhodný rozhled.

Skutečná kaple stojí na místě dávného hradu. Každý tuší, že tady byl, nikdo však neví, jak vypadal. Kronikář Thietmar, biskup z Merseburgu, tvrdí, že v roce 1015 český kníže Oldřich dobyl a vypálil hrad Businc. V říši domněnek existuje spojení s městem Bzenec.

Věrohodnější zmínka je z roku 1231, kdy patřil královně Konstanci. V podhradí se konaly trhy a do městečka byly postupně přeneseny úřady z Vracova, kam krátce předtím přešly z Břeclavi. Slibně vypadající rozvoj přerušily husitské války. Dnes spíše tušíme, než známe přesnou polohu hradu. Jen z letadla je nápadný dávný půdorys. Kopci se říká Starý hrad.

Samotná kaple vznikla na počátku 18. století, téměř souběžně s kostelem dole ve městě. Z trosek je patrné, že to nebylo nic malého. Na kopci jí to ovšem nesvědčilo. Vzdorovala bleskům a nakonec ji v dubnu 1945 odstřelili ustupující fašisté, kteří zde měli pozorovatelnu. Za-

svěcené jazyky v městečku ovšem tvrdí, že ji zasáhli osvobozující Rumuni. Jejich dělostřelci se potřebovali zaměřit na známý, nápadný cíl na vršku a strefili se. Snahy o obnovení památky prý překazil Vítězný únor, kdy peníze ze sbírky byly použity jiným způsobem.

Tři životy bzeneckého zámku

Dole pod hradem byla původně opevněná pozdně gotická tvrz s příkopem a zdí, ze které v 16. století vznikl renesanční zámek. Příliš reprezentativní nebyl, a tak v letech 1709 – 1710 nechal hrabě Erdman z Pruskova podle projektu architekta Domenica Martinelliho vystavět čtvercový dvoupatrový barokní zámek s věží uprostřed. Nebyl ledajaký. Parkem tekla do rybníku potůček, ve skleníku rostly palmy, fíkovníky a okrasné rostliny. Oranžérie zdobily sochy Apolóna a Diany.

Přesto další majitel Vilém z Reichenbachu a Lesonic zámek v polovině 19. století zbořil a na jeho místě postavil v letech 1853 – 1855 budovu ve stylu anglické gotiky. Ze zámecké

zahrady nechal vytvořit krajinářský park. Finančně se však vyčerpal, takže v roce 1866 spáchal sebevraždu.

Zámek včetně rozsáhlých sklepních prostor získali v roce 1938 vinaři a jsou tady dodnes. V hospodářských budovách jsou kanceláře a procházíme docela normální „závodní“ vrátnicí. Občas se tady konají svatby a v parku se procházejí pávi.

Pár kroků doprava a jsme u cíle. Zdejší lípa tady stojí už desáté století. Podle zápisu v urbáři z roku 1604 jí už tehdy bylo pět set let. Je to obdivuhodný kolos. V přítmi stromu se zastavil čas. Lípa byla odborně konzervována a navíc plazící se větve už přes osmdesát let podpírá lešení. Její historii česky i německy připomíná kamenný patník z roku 1771.

Sláva a pád bzeneckých Židů

Na židovský hřbitov se dostaneme z křesťanského, když na boční straně u pumpy slezeme po sesuté zdi. Nejstarší barokní náhrobky pocházejí z počátku 17. století. Pískovcové a zdobené reliéfními motivy, připomínají slávu místních židovských obyvatel.

První Židé se ve městě usídlili už někdy ve 14. století. Bzenec ležel na důležité cestě, takže se mohli věnovat obchodu. Pomohli i rozvoji vinařství a na náměstí, kde stály i židovské obchody, jim patřila třetina domů. Postupně vznikla židovská škola. Téměř ze všeho platili vrchnosti daně a měli četné povinnosti. Některé působí neobvykle: dvakrát ročně odevzdat 2,5 libry pepře, doručit na příkaz panstva dopis, zametat na zámku, očesat a uskladnit na zámku jablka, pracovat za plat v zámeckém vinohradu či krmit panské psy.

Majitelé panství by těžko těmto požitkům odolávali a obyvatelé nacházeli v Bzenci podporu. Až do 20. století byla židovská obec samostatná. Po válce se vrátili jen čtyři Židé. Zdevastovaná synagoga byla v roce 1960 stržena. ■

RICHARD GRÉGR

Foto: autor

Zajímavostí původně renesančního, později barokního a dnes pseudo-gotického zámku v Bzenci je mimo jiné asi 900 let stará lípa v anglickém parku.